

הרב שך כוונתו לשם שמים... יש רקע לדברים! ראינו אותם בשרשם כמעט, אלא שאיננו בקיאים כ"כ בהם, אולי כך ואולי כך, והוא יודע יותר. אמנם, "כבוד לאיש שבת מריב", והרב שך אומר כך בעצמו: "הייתי יותר מכובד אילו הייתי יושב ושותק", אבל קנאת ה' צבאות תעשה זאת – הוא לא יכול להבליג. ^{אוצר החכמה}

כאמור, אנו היינו סבורים שאולי שב ואל תעשה עדיף, כי ההמון, הטפשים, לא מבינים זאת... הם רואים באופן שטחי שאנשי חב"ד עושים פעולות חיוביות, מזכים הרבים, ומגיעים להרבה מקומות בעולם. אבל אם הרקע פסול – זה לא טוב... וזה נכון שההוא אמר כך, ואלו שבסביבותיו בחצר שלו, מאלוהים אותו – עושים אותו אלוהים, עושים אותו אלוהים אחרים! שמעתי זאת לא עכשיו אלא כבר לפני שנים, שמעתי זאת מרבנים ספרדיים שנמצאים שם, אנשים ברי דעת שיודעים בדיוק את הדברים, אך לא רציתי להטות אוזן, אבל אחר כך ראיתי שפרסמו זאת שחור על גבי לבן את דעתו של ההוא בעצמו – של האדמו"ר – דברים נוראים, אני אפילו לא רוצה לחזור על המשפטים ההם, זה פשוט תועבה לחזור על כך..." [ראה דבריו במלואם ב"יתד נאמן", עש"ק כ"ד אדר ב' תשמ"ט].

חזון – ומציאות

ככל המפלגות

לצד הצלחותיה של "אגודת ישראל" בארץ ישראל במישורים רבים, החל להסתמן בה – כמפלגה – נסיגה מתפקידה המקורי. שהרי אם בארצות הגולה יכלה התנועה לאחד תחת רעיונה את כל החוגים ביהדות החרדית, ועקרון ה"נהרא נהרא ופשטיה" נשמר – וזאת, בעיקר בגלל הריחוק הגאוגרפי בין חוג אחד למשנהו. הרי שבהתחדש הישוב החרדי בארץ הקודש עם העליות מארצות ותרבויות שונות, כאשר גרו איש לצד רעהו עולי מזרח ומערב אירופה, יהודי ארצות המזרח וכו'. וכיון שכל חלקי היהדות החרדית השתייכו ל"אגודת ישראל", הרי שבאופן טבעי נוצרה חלוקה סמויה של סיעות בתוך התנועה, ואשר עם שליחת הנציגים לכנסת הפכה היא ליותר ויותר רשמית.

כאשר הפכה חלוקה השתייכותית זו, לעובדה קיימת שאי אפשר להתעלם ממנה – נעשתה גם שליחת הנציגים לכנסת, לפי צרכי כל חוג וחוג. שהרי עיקר פעילות התנועה היתה בכנסת, בגלל האפשרויות הניתנות לציבור המיוצג בבית המחוקקים. כמו"כ טבעי הדבר שנציג הנשלח ע"י חוג מסוים – מאחר ומדובר בעסקנים בלבד – ידאג קודם לכל לסייעתו הוא, דבר שהוא כשלעצמו מהווה סטיה מרעיונה המקורי של התנועה, אשר נוסדה למען הציבור כולו.

עם הזמן, הפכה "אגודת ישראל" – כמפלגה – להיות ככל המפלגות, עם מנגנונים סיעתיים המנתבים כל פעולה של המפלגה בהתאם לצרכים המצומצמים של מנגנונים אלו. צרכי הציבור כולו כמעט ונשכחו לגמרי, כאשר בראש מעייני העסקנים עמדה הדאגה לקיום החוגים המקורבים בלבד. אם בעבר, כל מרכיביה השונים של אגו"י ראו בה מטרה נעלה, אשר עיקרה למען הכלל, ואת עצמם – מרכיבי האגודה – כאמצעי להגשמתה. הרי שבהדרדרות מתמדת של שנים מספר, הפך האמצעי – המנגנון – למטרה, וקיום המפלגה ומוסדותיה השונים שהיו אמורים להיות כלי בלבד, הפך לאידיאל שכל המשאבים הופנו לצורכו.

ראשי "אגודת ישראל" התריעו על המצב שנוצר. וכך כתב ראש ישיבת ^[1234567] "שפת אמת" הגרפ"מ אלתר שליט"א חבר מועצה"ת ויו"ר מרכז אגו"י בא"י: "כלל ישראל" פירוש שכל אחד יעשה שליחותו בשם כלל ישראל, ולא שכ"א יבנה לו סיעה משלו, ולא רק סיעה אלא ממש 'אגודה' זוטא משלו. – זהו כלל ישראל? זה לכל היותר פדרציה, התאחדות של אגודות ולא כלל ישראל. כבר מזמן דיברו, התחילו, החליטו לבטל את הסיעות, ולא רק שלא ביטלו אלא אדרבה תיזקו עוד יותר את הסיעות עד שכל בנין אגו"י ותיפעולה כעת, הוא כפדרציה של כמה אגודות לפי הסיעתיות"קכא.

אף מזכ"ל אגו"י ר' ש"מ מינץ נ"י אמר בראיון ל"תמורה": "ניזוקנו קשות מבחינה רעיונית, יש להודות בשגיאות העבר ולא שכל אחד יכה על חזה רעהו... אני עושה חשבון הנפש אם להמשיך. בתפקידי כמזכ"ל. אני חסר אונים מלהושיע, משום שבמצב הסיעתי כשכל אחד אומר כולה שלי, אין כל סיכוי שהמצב ישתפר... לצערי לא ניתן לכנס כיום שום מוסד אגודאי..."קכב.

ואכן, המצב במפלגה הדרדר – המפלגה היתה לחזות הכל, הפעולות לא נעשו על ידה, כי אם למענה – ציבור רחב שלא השתייך ישירות למוסדות סיעה זו או אחרת, לא הרגיש כל קשר אליה^{קכג}. העסקנים עשו בה כבתוך שלהם, מנעו כל אפשרות כניסה של כוחות נוספים, והחניקו כל יוזמה שאין בה משום טובת המפלגה.

סטיה ארגונית

ברור הוא שמהותה של "אגודת ישראל" – ביצוע תפקידיה הרבים בעם ישראל, כארגון המנהל את כל פעולותיו על פי תורתנו הקדושה, קשורים קשר

קכא) "עת לדבר", ניסן תשמ"ב. עורך "המודיע" הסופר ר' ישראל שפיגל נ"י, מעיד בספרו "בדרך המלך" עמ' 40: "בשנים האחרונות ניכרת כאמור תנועה הפוכה, מן הכלל אל החוג, אל השבט, אל הזרם העצמי... אם בשחר הימים של התיסדות התנועה, באו כולם ואמרו מה אנו יכולים לתרום למען 'אגודת ישראל', הרי שכיום הולכת ומתבססת גישה אחרת: מה אגודת ישראל יכולה לתת לנו... זהו ניגוד גמור ויסודי לכל הרעיון של האחדות האגודאית".

קכב) "תמורה" גליון מנחם אב תשד"מ. דבר זה בא לידי ביטוי, אף בהתבטאויות שהפכו דרך קבע לנחלת עסקני התנועה, אשר לפיהם הפעולות צריכות להיות מכוונות אך ורק לגיוס קולות בקלפי. בכינוס אגו"י שנערך בכינר בסוף שבט תשמ"ח, מצא לנכון אחד המשתתפים לעורר את עסקני אגו"י להקדיש מעט תשומת לב ל"חינוך העצמאי", וכך אמר: "אם שואפים להגדיל את הנציגות בכנסת, הרי הדרך הפשוטה היא להביא את הילדים אל תוך שורות החינוך העצמאי"... בתשובה לדברים אלו, נכתב במאמר מערכת "המודיע" א' אדר תשמ"ח: "אכן יש לחשוב על סיוע ל'חינוך העצמאי' כדי לגדל לא רק ארבעים אלף אגודאים קטנים, אלא להכפיל ולשלש אותם..."

קכג) וציבור זה לדעת מזכ"ל אגו"י רש"מ מינץ, הוא יותר מחמישים אחוז מהציבור האגודאי. בראיון ל"המחנה החרדי" ו' אדר תשמ"ח, הוא אומר: "כל הסיעות המרכיבות את אגו"י, הם בקושי חמישים אחוז ממצביעי אגו"י. יותר מ-50% אין להם כל קשר לסיעות".

בל ינתק לאופן אירגונה של התנועה. ברגע שיש ליקוי כל שהוא ביסודות האידיאולוגיים של האגודה, הרי מיד יפגעו פעולותיה ותפקידיה, משום שנשמת גופה נפגעה. וכיצד יפעל גוף שחל בו שיתוק מוחי?!

בנוסף לזה, "האדם נפעל כפי פעולותיו" – אומר בעל "החינוך" – עסקן ישר ונקי כפיים ככל שיהיה, אם יחיה עשרים וארבע שעות במערכת אשר במרכזה עומדת "טובת המפלגה" ו"טובת הסיעה", יתרגל אט אט לעובדה שאין צורך ל"בזבז זמן" על צרכי הציבור הרחב. במערכת שכזו בה מתחלק מראש כל דבר לפי צרכי הסיעות, עלול העסקן המסור והנאמן ביותר להישחק ולהיהפך לאיש בעל אינטרסים מפלגתיים – סיעתיים צרים.

ועל כן למערכת שכזו, לא הועילו "תקנות" או פיקוח של "ועדת רבנים" זו או אחרת. במצב זה בו הכל פועל לפי צינורות סיעתיים – ואף הועדה להבראת המצב מונתה לפי מפתח סיעתי – שני נציגים מכל סיעה – קשה לפעול למען כלל ישראל, למען כל החוגים, ולמען אלו שאינם משתייכים בצורה מוגדרת לחוג מסויים, אך חפצים לנהל חיי תורה ומצוות בארץ ישראל ללא קיפוח.

ואכן, במצב זה, חש הציבור מנותק ומרוחק – פעילים מסורים ונאמנים של אגודת ישראל בערי השדה, התאוננו כי איש מן ההנהגה במפלגה לא מוצא לנכון להטות אוזן לבעיותיהם הרבות, הנוגעות לתחומי החינוך התורני, הפצת תורה ויהדות, שהם מעיקרי תפקידיה של התנועה^{קכד}. אותם פעילים טענו – גם בכנסים רשמיים של אגו"י – כי חשו שכל בעיות חשובות אלו כמעט ואינן מענינות את אנשי הסיעות השקועים בענינים אחרים לגמרי^{קכה}.

כן הדבר כלפי תנועת התשובה – משימת הקודש שהוטלה על דורנו –

קכד וכך כתב רבי אלחנן וסרמן הי"ד: "עיקר העיקרים בעבודת התאגדות של יראים, צריכה להיות ההשתדלות להפיץ לימוד התורה בישראל" [קובץ מאמרים עמ' צ"ו].

קכה לאחר הסכם כינר באדר תשמ"ח, התקיים ראיון בעיתונות עם מספר נציגים של אגודת ישראל בערי השדה. מהם נשמעת התביעה החמורה דלעיל: שלמה אינהורן נציג אגו"י בתל חנן אומר: "איני מבין את התופעה שאין משתפים אותנו בענינים, ואיננו מיוצגים בשום מוסד מהמפלגה. בכלל, קיים ניתוק מוחלט בינינו לבין המפלגה. המרכז בראשות החכ"ם, היו צריכים לתת יעוץ והדרכה לכל נציג וכמובן העזרה הנדרשת בשעת הצורך, וחבל מאוד שהם לא עושים זאת. לצערי לא קיבלנו תמיכה או עזרה מאגו"י – בנינו כולל ערב, לא קיבלנו פרוטה מאגו"י עבור בניית בנין זה, הכל בנינו בכוחות עצמנו".

הרב משה אבוטבול חבר מועצת העיר נתיבות מטעם אגודת ישראל אומר: "יש פה קהילה חרדית גדולה מאוד בין 300 ל-400 משפחות. קיימים במקום מוסדות תורה, שיעורים, ישיבת הנגב, תלמודי תורה, בית יעקב, חידור, סימנר לבנות וכו'. קשה לומר שהפעילות באה מאגודת ישראל, זוהי פעילות של הציבור החרדי בכלל. בזמנו כשהקימו את תורה ויהדות לעם בנתיבות, הגיע איזה מימון מאגו"י, אך לאחר זמן מה, הפסיקו את הסיוע הכספי. אבל ב"ה שיעורי התורה לא פוסקים, וישנה פעילות שוטפת." [המחנה החרדי" גליון 371].

ראשי תנועת התשובה טוענים כי לא זכו כמעט לסיוע ולהושטת יד, או להקצאה מסוימת של חלק מהמשאבים העצומים שזרמו למפלגה. במקרים בודדים הוצע סיוע מה, בתנאי ששם המפלגה ייזכר על הפעולות – דבר הנוגד את עקרונותיה של אגו"י¹ – הצעה שנדחתה מסיבות מובנות של חשש לתדמית תנועת התשובה.

רבי נח וינברג שליט"א ראש ישיבת אש התורה, ומפעיליה הבולטים של תנועת התשובה, אמר בכנס לבעלי תשובה: "זה עשרים שנה, שאני פועל בהחזרה בתשובה, העזרה של אגו"י – אפס!! ב"ה יש זמנים שלא הזיקו!!... כל השנים הללו, אגו"י לא עזרה שום דבר. והגרוע יותר, בכל מקום שהלכתי בארה"ב, בין אנשי שלומנו – בין החרדים, אמרו לי 'אגודת ישראל' הם האפוטרופסים, למה אנחנו צריכים לתמוך – ואיך תסביר להם שאגו"י לא עזרה כלום. ומדובר באחריות של יהודים להציל אחים תועים מן האבדון – והנציגים שלנו לא עשו דבר"קכז.

[אחי"ת 1234567]

שנים אוחזין

במצב שנוצר, לפיו על כל נציג לדאוג כביכול לסיעה אליו הוא משתייך. מעונין היה כל חוג לשלוח את נציגיו הוא לכנסת, וממילא להחזיק במוקדי הכח – הכלכליים בעיקר, כשרצון זה אינו יודע שבעה עד כדי שליטה על כל הקופה – וכאמור לא לשם דאגה לכלל הציבור, אלא למען אנשי הסיעה בלבד^{קכח}.

קכו עיין לעיל הערה נ"ד בשם הגה"ק רבי אלחנן וסרמן זצ"ל.

קכז ראה דבריו במלואם במדור "דבר תנועת התשובה". גם הרב אברהם רביץ מקברניטיה של תנועת התשובה מעיד: "יושבים כאן כמה מראשי הישיבות של החוזרים בתשובה, הנושאים בעול הכבד והנורא הזה של הבשורה המרנינה ביותר לעם היהודי מאז חורבן הבית, עוד לא היה כבושם הזה, המונים המונים חוזרים. ומה עשתה הציבוריות החרדית המאורגנת, למען הבשורה הנפלאה הזו? – שום דבר! לפעמים הם לא הזיקו..."

"אני מוכרח לומר לכם, לפני מספר חודשים ישבנו מספר נציגים של העוסקים בשטח הזה, ראשי ישיבות, מנהלים, וגם אנשים העוסקים בתנועת התשובה בכלל, סימנריונים וכהנה. וישבנו לטכס עצה, כיצד להתגבר על התופעות החדשות של השנה שנתיים האחרונות, על המיתקפה הנוראה של הציבור החילוני נגד תנועת התשובה, ישבנו יחד מנהלים של מוסדות ומערכות בעולם התשובה, והגענו למסקנא, שיש להפעיל מערכת מיוחדת, הסברתית, פעולות שונות. והרי כל אחד נושא בעול כבד מאוד בתפקידו בניהול מוסדו, וחיפשנו איזה גוף כללי אשר יאמץ את המערכה החשובה הזו, כדי שנוכל מחדש לפרוץ דרך לציבור החילוני. ופינו... – אבל, זה לא העסק שלהם!... הם היו יותר מדי עסוקים בסיעות ובכיתות, באינטרסים חשובים מאוד, ופחות. – דבר כללי ששייך לעם היהודי כולו, זה לא מענינם, הם אפילו לא חשבו ע"ז". [ראה דבריו במדור "דבר תנועת התשובה"].

קכח כדי להמחיש עד כמה סותר מצב של רדיפה אחר עמדות כח כדי לקדם אינטרסים סיעתיים, למהותה של אגו"י, יש בנותן ענין לצטט מה שכתב ר' שמעון סירוקה ז"ל בימי מחלתו אשר ממנה לא קם: "שמעתי מהרב דוד ויסבורד ששמע מרבו ביח"ל הגאון מהר"מ שפירא זצ"ל, כי בעת שהוכתר לרבנות פיוטרקוב וכמו"כ נתמנה אז ליו"ר אגו"י בפולין, יעץ לו רבו כ"ק אדמו"ר מטשורטקוב זצ"ל

צורות רבות של פעולות, נעשו כדי להביא לשליטה מלאה בכל המשאבים. אחת מהדרכים – והעקרית שבהן – היתה על ידי פעולה שלעומד מן הצד ואינו מודע לנעשה מאחורי הקלעים, נראית כתמיהת התמיהות, אשר ללא ספק כותבי ההסטוריה האגודאית ידושו בו רבות, כי הוא אשר חולל את המהפך באגו"י שיתן אותותיו לשנים רבות – בשנים תשמ"א-תשמ"ב, חל לפתע קרוב לבבות ושיתוף פעולה בין עסקנים מסיעה אחת באגו"י לתנועת חב"ד, אשר כאמור לעיל לחמה כל השנים באגו"י.

הדבר קרה בתקופה שבה לכאורה היה צריך להימנע יותר מקיום קשר עם אותו חוג – באותה תקופה נוראה, נכתבו מידי שבוע דברי ביזוי מבהילים כנגד רבם של רבבות בני התורה בארץ ובעולם. גדולי התורה וההלכה, יצאו במחאות חריפות ביותר, כנגד אותו חוג. ולמרבה הפלא דוקא באותם ימים החל להווצר ה"שידוך" התמוה, שבין העסקנים מאגו"י לבין אותו חוג.

במשך הזמן נתבררה האמת הכואבת, שלא למרות מעשיהם הבזויים של הללו נוצר הקשר, כי אם בזכות אותה התנהגות נלוזה – שהרי בעוד שלחמה תנועת חב"ד באגו"י ככלל, ערכה היא בנוסף לכך מסע גלוי לפילוג באגו"י והריסתה, כשהאידיאולוגיה המנחה היא, סילוק ציבור בני התורה ורביות משורות אגו"י, תוך כדי בזוי כבוד גדולי התורה בצורה המשפילה ביותר.

באופן שיטתי ועקבי פירסם אותו חוג את האידיאולוגיה השלימה שפיתח, אשר הקו המרכזי שלו הוא "אחדות מתוך פירוד". כמעט בכל גליון של בטאונם בשנים תשמ"ב-תשמ"ג מוצאים אנו את רעיונם ההרסני וטענתם כי הדוגלים בנוסח הליטאי הם "שרידי המשכילים", "מתנגדים חנוטים", "קבוצה שמאלנית", "שרידי החושך" וכו'. ולאור "קביעה" זו, מאליו מובן שאגודת ישראל מצווה "לטהר" עצמה מהם – כלשונם.

אחד מכתבי "המודיע", פרסם כתבת מחאה נגד נסיון ההרס באגו"י. לאחר שהוא מצטט אידיאולוגיה זו – הנכתבת על ידם בהתמדה – לפיה יש צורך לפלג את אגודת ישראל, לשבור אותה, כדי "לאחד" אחרי כן את ה"מחנה החסידי", מצטט הוא שאלה שנשאלה לאחד מאדריכלי הפילוג, "למה ועל מה

שבתורת רב בפולין מן הראוי שיסע לשבת אצל כ"ק אדמו"ר מגור זצ"ל. ויהי בבואו פעם בעש"ק, שאל אותו ה'אמרי אמת', מה לכם פה ואתם מחסידי טשורטקוב? ולפליאת מהר"מ שפירא על 'קבלת פנים' זו, הוסיף ופירש לו: הלא בכוונה תחילה טרחת למנות את מר ליו"ר התנועה בפולין. לא רק בגלל שהוא האיש המתאים לתפקיד זה, אלא במדה רבה גם בגלל כך שאינו חסיד גור, כי הרי לשם מטרה זו נוסדה אגו"י שיהיו הכל מאוגדים בתוכה. אבל אם יהפוך גם הוא לחסיד גור, מה הועילו חכמים בתקנתם..." [דגלנו" גליון של"ח].

הוא מטיף לרעיון הרסני כזה של פילוג באגו"י? והוא משיב במין התחכמות שכולה נוטפת ארס! חס ושלום לדבר על פילוג באגודת ישראל, לא לזה אני מתכוון. כוונתי רק ש'טהרו' את אגו"י מן ה'ליטוואקעס', ולעשות 'אגודת ישראל חסידית' קכט.

אמנם, אם בתחילה היתה זו רק תנועת חב"ד שקראה ל"אחדות מתוך פילוג", הרי שמאז שנת תשמ"א הצטרפו אליה אותם עסקנים למען אותו רעיון. בבטאון "דרכנו" – בטאונם של אותם עסקנים באגו"י – נכתבו מאמרים רבים בענין זה. בגליון טבת תשמ"ב נכתב מאמר מפרי עטו של העורך, תחת הכותרת: "אחדות הנובעת מפירוד!"

ה"חידוש" הראשון במאמר זה – המשקף מיד את השותפות עם האידיאולוגיה החבדי"ת – היא ההגדרה של ראשי הישיבות, רבן ותלמידיהן, שלהם חילוקי דעות אידיאולוגיים בכמה נושאים, עם דעתו של חוג אחר באגו"י, כ"קבוצה שמאלנית!" במאמר זה קורא הכותב בגלוי לפעול לסילוקה של ה"קבוצה השמאלנית", ומוסיף כי "החל ב"ה תהליך של שיחרור אגו"י מאפוסטרופסות לא קרואה".

מחילת 1234567

לקמן עוד מספר ציטוטים: "למען כבוד רבותינו מייסדי האגודה, חייב כל אחד ואחד להשתתף בנקיון האגודה, ולהשתדל לתת יד להסיר את הבוץ שנדבק באגו"י קל". "הנה ימים באים ונרקוד משמחה, הריקודים יהיו לא בבונקרים פוליטיים מוכרים וזכורים, לא אי שם על פני דשא מוריק בקצה הארץ, אלא בככרות העיר ומעל כותלי בתינו. אבן מקיר תזעק, השסע באגו"י יתרחב ויועמק בכפליים ובארבעה וחמישה. שלא תהיינה אשליות, הפעם לא עוד "קלא".

שותפות מתמיהה זו, נעשתה ע"י כל אחד מהשותפים ממניעיו הוא. מניעה של תנועת חב"ד היו כאמור לפילוג באגו"י, ובהמשך להריסתה המוחלטת, בנאמנות לדרכם מאז ומלחמתם נגד אגו"י. שהרי גם כשקוראים הם לטהר את האגודה ולעשותה אגודה חסידית, אין במטרתם להכלל בשורות אגו"י. במאמר בבטאונם, בו קורא הכותב לסלק את ה"כוחות השליליים" מאגו"י, טורח הוא מיד להבהיר את עמדתו: "כדי שלא יהיה מקום לטעות, חובה להבהיר מיד שאין

קכט) "המודיע" כ"ט טבת תשמ"ג.

קל) "דרכנו" אדר תשד"מ, גליון 26.

קלא) "דרכנו" אלול תשמ"א, גליון 12.

הכוונה שהתנועות החסידיות שמחוץ לאגו"י תיכללנה במסגרת המפלגתית שלה"קלב.

ומאידך, מניעיהם של אותם עסקנים באגו"י, היו כדי לשלוט בכל המשאבים העומדים לרשותה של המפלגה. ואכן כך פותח עורך "דרכנו" את מאמרו הנ"ל – בו קורא הוא ל"אחדות הנובעת מפרוד": "אין זה סוד כי בשנים האחרונות השתלטה על עמדות מפתח במימסד האגודאי, קבוצה שמאלנית". ועל כך כותב הוא בשמחה: "החלה ההתערענות, ועטרת אגודת ישראל החלה לחזור ליושנה"קלב.

בנוסף לקריאה לפילוג אגו"י, החל בטאונם של אותם עסקנים – המוגדר כ"במה לצעירים אגודאיים בעלי השקפה חסידית" – להשמיץ ולהכפיש את שמם של חברי הכנסת של אגו"י. אגו"י אשר היא "לא ככל המפלגות", ידעה בכל הזמנים לשמור על עצמה כמבצר מבוצר מחוסנת מפני הפגיעה של כלי התקשורת – חלוקי דעות חריפים היו נשארים בתוכה ולבסוף מתישרים בדרך של "את והב בסופה". אמנם כאן נפרצו המסגרות, והחלו לבזות את עסקני אגו"י, כאשר כל כוונתם לעסקן מצליח זה או אחר העומד להם בדרכם.

אחד מהוגי הדעות של אותו חוג אשר אליו משתייכים אותם עסקנים, כותב: "העסקנים שמייצגים את אגו"י בכנסת, נסתאבו בישיבתם הממושכת בין זדים וחילוניים, הם כורעים לעגל הזהב דהיינו למנהיגות הצומחת מכסף וזהב וכו' וחוטאים בחטא העגל של הינתקות מצדיקי הדור שליט"א"קלי'.

אחד מגדולי המחנכים באותו חוג, כתב תחת הכותרת "ויתערבו בחילוניים וילמדו ממעשיהם ויעתיקום להנהגת האגודה": "ברצוני לעורר תשומת לב לעוד מצב שלילי ומסוכן הקיים באגו"י, והוא – הצטמקות של האמת והתגברות של השקר והמרמה, וזה כתוצאה מחייהם בפוליטיקה בפרט בכנסת, שהיסוד שם בנוי על שקר וצביעות תככים ומרמות. מצב זה מועתק לדאבוננו להנהגה של אגו"י שאין צורך לעשות ממש, כי אם דרוש רק לעשות רוח ורושם. וכמו"כ מייצרים אוירה שמצייתים וכפופים לגדולי תורה, בעוד שהמציאות אינה כך.

קלב "כפר חב"ד" גליון 42. הסיבה העמוקה לשאיפה זו להרוס את אגו"י טמונה במסר הבא: "משום כך, חובתנו להבהיר אחת ולתמיד – גם דבר פשוט שלא העלת בדעתך שיש צורך לשנן באזני מישהו – והוא, כי לחב"ד יש יותר מכל תנועה אחרת, את הזכות לדרוש ולתבוע ככל שתחפוץ". [כפר חב"ד", גליון 82].

קלב "דרכנו" טבת תשמ"ג.

קלד הרב נחום רוטשטיין ראש כולל גור בירושלים, בקובץ "עת לדבר" ניסן תשמ"ב.

בעת הצורך בגלל אינטרסים אישיים או סיעתיים, הם משתמשים בדלטוריה ורכילות אצל גדולי ישראל^{קלה}.

[אח"ח 1234567]

אף "המודיע" לא יצא נקי מהתקפותיהם, כאשר הוא משבח עסקן פלוני אשר אינו לרוחם: "עד היכן ועד איזה שפל הדרדר "המודיע", איכה זה היה לאכסניה ולסילופים וזיופים ודמגוגיה זולה? בכל מחיר הוא מחדיר את דעותיו גם כשהדבר כרוך בשבחים והפרחת דברים זולים, מתוך הנחה שהקורא התמים לא ידע לא יבחין ולא יזכור^{קלי}.

השמצות אלו בעתונות נגד עסקני אגו^י, גרמו לחילול ה' ולהתמרמרות רבה בקרב גדולי התורה. וכך כתב ר' שמעון סירוקה ז"ל: "לא אשכח דברי אחד האדמו"רים המפורסמים, שביקרתי אותו לפני הבחירות, במטרה לצרף חתימתו לכרוז של גדולי התורה למען רשימה ג'. וכה היו דבריו: 'אחרי השמצות של שנים שבאו מתוך המחנה נגד שליחי יהדות התורה, אחרי חילול ה' הגדול שנגרם עי"ז, אתם מבינים שאיני יכול לחתום על כרוז להצביע ג'?' ומסיים ר"ש סירוקה בקטע זה: בושתי ונכלמתי מצדקת דבריו מבלי שהיה איזה מענה בפיו^{קלז}.

קלה "דרכנו" אדר תשד"מ, גליון 26.

קלוז "דרכנו" ניסן תשמ"ב, גליון 13. ומאידך סיעות אחרות באגודת ישראל זעקו כל העת ע"י בטאונם, נגד מעשים אלו שיביאו לבסוף לפילוג באגו^י: "שומה עלינו ליתן את הדעת על תופעה חולנית בגילוייה אצלנו, במחנה החרדי פניהם. לצערנו ולבושתנו עדיין מרקד בתוכנו יצר הפירוד... בשולי המחנה נמצאים מספר אנשים בלתי אחראיים העושים את הכל כדי להתסיס ולהבעיר מחדש מדורה של הסתה ומחלוקת. מתירים כל חרצובות הלשון ומדברים עתק באראלי הדור, גדולי התורה, גאונים וצדיקים שלא מוצאים חן בעיניהם. מרחיקים לכת בפניה לערכאות ולבגצ"ים כביכול כדי לחפש שמה 'יושר' ו'צדק', בדין ודברים שביימו נגד פרנסי הציבור החרדי והכל רווי שנאה הרסנית, ה' ישמרנו. יש בפעילים האלה אנשים שמעולם לא דרכה רגלם בבית מדרשה של אגו^י, ולא נותנים דין וחשבון לעצמם במי המה מחבלים ומה מעוללים. ואנו שואלים בלב דוו: עד מתי? הלנצח תאכל בנו חרב הפירוד והמחלוקת? אולי הגיעה השעה לפשפש במעשים ולחדול מהטלת דופי איש ברעהו. לקיים שמירת הלשון בכל פרטיה ודקדוקיה, כי כדברי החכם מכל אדם 'ברוב דברים לא יחדל פשע'. אולי הגיע כבר הזמן להיגמל ממלאכת ההרס העצמי שהיא בעוכרנו". [דגלנו" - בטאון סיעת צא"י - גליון שבט תשד"מ].

"עתוננו התריע מאז ועד עתה - אמנם בהתאפקות גדולה - על תופעות מזיקות אלה. ניחר גרונו מלדרוש, לבקש ולהתחנן: אנא, הרפו מדרך נלוזה זו! הזו דרכה של תורה? הזו דרכה של אגודת ישראל?" [דגלנו" תמוז תשמ"ג].

קלז "דגלנו" תשרי תשמ"ה. כאן המקום להזכיר עד כמה התנגדו בעבר גדולי התורה שעמדו בראשות "אגודת ישראל", לגישה של "אחדות מתוך פירוד". בשנת תשל"ז עמדה על הפרק, שאלת הליכה משותפת בבחירות עם תנועת פא"י. מועצגה"ת קיימה ישיבה ארוכה בנושא זה. ראש ישיבת פוניבז' מרן הגרא"מ שך שליט"א הקריא את מכתבו של מרן הגר"י קנייבסקי ה"קהלות יעקב" זצ"ל, והרי קטעים אחדים מהמכתב: "לפאר מע"כ ידי"ג הגאון הגדול האדיר וכו' רבי אליעזר מנחם שך שליט"א. מפאת חולשתי הנני מקצר ועולה. על שמועה כי באה שמתכננים איחוד עם הפורשים המכנים עצמם פא"י, אשר לא פעם אחת הקדיחו את תבשילם ברבים, והשקפותיהם הוא אליל הציונות וכוחי ועוצם

[1234567]

[1234567]

כ"ק האדמו"ר בעל ה"בית ישראל" מגור.

ידי וכו' רח"ל. ואין ספק שגם עכשיו היו מוכנים לצאת בשצף קצף על האגודה ועל מועצתה, אם רק ידמה להם שירוויחו בזה ריוח פוליטי או חומרי. ולענ"ד ברור שהאיחוד עמהם הוא חילול ה' נורא... ונא אנא יעשה הדר"ג ככל האפשר למנוע איחוד עמהם... ולענ"ד ברור שבאם תתאחד אגו"י עם הללו, יתרחקו הרבה הרבה חברים מאגו"י, שכל קשרם עם האגודה היתה בזה שאינה מאוחדת עם סטרא אחרים. והנני חותם מעין הפתיחה בבקשה רבה להשתדל שלא להכניס חורבן נורא באגו"י שיסדוהו חכמי התורה וקדושי עליונים שבדור העבר. [מובא ב"קריינא דאגרתא" עמ' רל"ה].

לאחר הקראת המכתב ע"י הגרא"מ שך שליט"א, קם אחד העסקנים מראשי אגו"י ואמר בחוצפה: "שמענו, עכשיו נגש להצבעה" – המועצה הוכתה בתדהמה, כי מאז ומעולם לא היה מקובל במועצתה"ת כדבר הזה, ועוד לאחר שמיעת דעתם של ענקי הרוח הסטייפלר זצוק"ל והגרא"מ שך שליט"א. ע"כ עזב הגרא"מ שך שליט"א את הישיבה, כשאחריו יוצאים עוד מספר גדולי תורה. ולבסוף אכן התקבלה החלטה ללכת לאיחוד חלקי עם פא"י, ורק כבלוק טכני, ולאחר חתימתם שישמעו לקול גדוה"ת.

לקראת הבחירות לכנסת בשנת תשל"ז, עמד מרכז אגו"י להתכנס ע"מ לדון: "אם לנהל מו"מ לבלוק טכני עם פא"י או לא". מיד שלח כ"ק אדמו"ר ה"בית ישראל" מגור זצ"ל את הרב יהודה מאיר אברמוביץ נ"י וכן את הרב מנחם פרוש נ"י בשליחות למרן הגרא"מ שך, לשאול אותו: "האם יחזור למועצתה"ת באם בבחירות העומדות להערך בתשל"ז תופיע אגו"י לבד ללא פא"י". הרב אברמוביץ מסר את תשובתו החיובית לכ"ק אדמו"ר מגור זצ"ל, ומיד הורה האדמו"ר לכנס את מרכז אגו"י ולהחליט פה אחד שאגו"י תופיע בבחירות לבד – היה זה ביום חמישי כשלאחר מכן בשבת חש כ"ק האדמו"ר ברע, ובמוצאש"ק השיב את נשמתו הטהורה ליוצרה. הנימוק שנתן כ"ק ה"בית ישראל" לצעדו זה, היה הגיוני ופשוט: "אין כל טעם לקרב את הרחוקים, על חשבון ריחוקם של הקרובים, לא מחפשים להביא גופים מבחוץ כשהדבר יגרום ליציאתם של חוגים מבפנים, קרוב קרוב קודם".

כל רודפיה השיגוה

שותפות אחרת בין אותם עסקנים לתנועת חב"ד, היתה דרך המאבק לתיקון חוק "מיהו יהודי", אשר גם היא היתה ממניעים שונים של השותפים.

בשנת תשי"ח הועלתה הצעה ע"י שר הפנים דאז – ישראל בר יהודה, לבטל כל בדיקה אחר הצהרת יהדות של אנשים העולים לארץ. בעקבות זאת, הקים ראש הממשלה – דאז דוד בן גוריון – ועדת שרים שתדון בשאלת רישום ילדים שנולדו לאם נכריה. והוא עצמו פנה לחמישים אישים יהודיים ברחבי תבל, ע"מ שיחוו דעתם בשאלה זו. בין הנשאלים – שכונו על ידו "חכמי ישראל" – היו גם חילוניים רבים, שעד היום לא ברור לפי איזה קנה מידה נבחרו. התשובה שקיבל מרוב רובם של הנשאלים היתה – להפתעתו – כי רק ההלכה היא הקובעת מיהו יהודי. לפיכך הורה לבטל את כוונת בר יהודה, ונוסחו מחדש תקנות מחייבות, לפיהן יש לבדוק אחר הצהרת יהדות, ולא כל הבא ליטול את הכינוי יהודי – יטול.

עשר שנים לאחר מכן, פרץ משבר נוסף בעקבות החלטת בג"ץ, להורות על רישום ילדיו של רס"ן שליט – כיהודים, למרות שאמם אינה יהודיה. בשל המשבר הממשלתי נאלצה הממשלה לעגן את התקנות בחוק, אולם תוך כדי השארת פירצה חמורה, כאשר המלה "כהלכה" הושמטה מהגדרת הגיור – "יהודי הוא מי שנולד לאם יהודיה או שנתגייר".

^[אוצר החכמה]

מאז ועד עתה נאבקה אגו"י בכנסת למען תיקון החוק, אך למרבה הצער לא הצליחו עד היום הזה. במשך הזמן לאחר שנצבר ניסיון מעשי רב, ובעיקר אצל אנשים המכירים מקרוב את הבעיה – אבות בתי"ד, רבנים, דינים, ומשפטנים – יש אצל רבים מהם שינוי גישה באשר לפתרון הרצוי ביותר, אם כי כמובן לא השתנתה הגישה לגבי חומרת העניין.

הטענה העיקרית המועלית היא, כי הוספת המילה "כהלכה" בלבד לא תועיל, ויתכן אף שתזיק. ועל רקע זה מועלית הצעה אלטרנטיבית, אשר לפיה התיקון יעשה בחוק הנישואין והגירושין, ובהם ייקבע סעיף מפורש כי כל גיור בחו"ל – אם המתגייר עולה ארצה – חייב לקבל אישור של בית דין רבני בארץ, כשם שהדבר חל על כל גט הנעשה בחו"ל, כאשר בעל תעודת הגירושין עולה ארצה.

סימוכין לטענה הנ"ל כי המלה "כהלכה" לא תועיל ואף תזיק, מובאים ע"י מזכיר בתי הדין הרבניים בארץ הרב שמחה מירון – אשר הוא מתמצא בענין

מתחילתו, ואף מוכיח את הדברים מתוך ידע מובהק בתורת המשפט החילוניקלי.

גם מומחים למשפט הכללי בדעה, כי הוספת המילה "כהלכה" לא תועיל מאומה, וסביר להניח שבמבחן הראשון בבג"ץ, תתפרש ההגדרה "כהלכה" בצורה שונה לחלוטין ממשמעותה היהודית המקורית. כפי שקובע בין היתר המשפטן הוותיק יעקב ג'ימס רוזנטל: "והרי התחוקה הישראלית אימצה את המונח 'כהלכה' לצרכים מסוימים, הרחוקים ממשמעו היהודי המקורי. למשל: בית המשפט מונחה ע"י הלכה שנפסקה בבית משפט גבוה ממנו, הלכה שנפסקה בבית המשפט העליון מחייבת כל בית משפט וכו'".^{קלט}

משפטנים אחרים מעלים חשש כי בית המשפט עלול לפרש את המילה "כהלכה", כאילו כוונתה כי הדבר נעשה בצורה משביעת רצון. ובאם בכל זאת יש להוסיף "כהלכה" ב"חוק השבות", כי אז יש להוסיף בו את המילים: "עפ"י השו"ע, דהיינו קבלת מצוות אמיתית". אם כי גם בזה לא נפתרה לגמרי הבעיה, כי כל תיקון שייעשה בחוק השבות – ולו המרחיק לכת ביותר – יהיה תמיד חשוף לטענת הרפורמים וחבריהם, כי גם להם יש שו"ע, ובית המשפט החילוני הוא שמכריע בסופו של דבר.

האלנטרנטיבה היא איפא, להביא לתיקון בחוק בתי הדין הרבניים, בו יתווסף סעיף מפורש כי גיור מחייב אישור בי"ד רבני. היתרון הבולט בזה הוא, כי מדובר בחוק אשר בסמכותם של בתי הדין הרבניים בלבד – הם המפרשים והם המכריעים בנושא. וכשם שהחוק מעניק – מאז קום מדינת ישראל – את סמכות ההכרעה בגיטין, בידי בתי הדין הרבניים, ולא נוצרה כל תקלה – הרי שאפשר להעתיק תקדים זה לכל מה שנוגע לאישור הגיורים המגיעים מחו"ל. גם ההתנגדות החילונית תהיה פחותה יותר, משום שההוראה תחול גם על גיור אורטודוקסי, ולא רק נגד "גיורי" הרפורמים.

מאז תחילת המאבק, עמדו חסידי חב"ד במצוות רבם בראש הלוחמים למען תיקון החוק. בתחילת דרכם היה נראה לעומדים מן הצד כי כונתם טובה – אם כי מהולה ב"משיחיות", בזה שנתפסו לבעיה אחת מתוך מכלול הבעיות שעמדו על הפרק, ולא השתתפו בכל המאבקים שידעה היהדות החרדית. אולם מביני דבר, חשו את העומד מאחורי הדברים, מתוך תמיהות רבות שעלו על צורת מלחמתם זו.

אחת התמיהות הגדולות היא ההצמדות למילה "כהלכה", בטענה כי רק זה יביא לתיקון, ומלחמתם מלחמת חרמה בכל תיקון אחר, גם אם גדולי פוסקי הדור שליט"א טוענים כי הם היותר טובים.

¹ [מכתב ההלכה]

בעצרת שנערכה בבניי האומה למען תיקון חוק "מיהו יהודי", נאמר בהחלטה ג' – עפ"י הצעת גאב"ד ערלוי הגר"י סופר שליט"א ובהסכמת כ"ק האדמו"ר מגור שליט"א: "לתקן את חוק השבות, שייאמר בו בפירוש כי יהודי הוא בן לאם יהודיה או שנתגייר כהלכה עפ"י השו"ע, דהיינו קבלת מצוות אמיתית"^{קמ}. בבטאון אנשי חוג זה המדווח על העצרת וההחלטות, הושמט המשפט: "עפ"י השו"ע, דהיינו קבלת מצוות אמיתית"^{קמא}.

הרי"מ לוי"ן ז"ל בכתבתו הנזכרת מיום י"ג סיון תשל"א, העלה תמיהות נוספות: "מעניין הדבר כי אותו 'ועד לשלימות העם' בפרסמו חוברת על בעית חוק 'מיהו יהודי', נמנע מלהתקיף שום חוג חילוני ואף לא שום אישיות חילונית, שככלות הכל הם שחוללו את כל השערוריה. ורק חוגים דתיים מותקפים בה ובראשם אגו"י – מעניין הדבר, שהרי זה מלמד על אופים של החוגים המסתתרים מאחורי אותו ועד, אשר סיבות שונות וקשרים מיוחדים במינם, מונעים מהם מלערוך את החשבון עם הגורמים האמיתיים של השערוריה. הם מזכירים רק שמה של אישיות חילונית אחת, שמו של ישראל בר יהודה שכבר איננו בחיים, אף כי ישנם עדיין כאלה הזוכרים היטב, כיצד ובאיזה כבוד נתקבל בר יהודה על ידם, ואיך הזמינוהו למקום כבוד בתואר: 'ר' ישראל בר יהודה', וזאת בשעה שניצח בראש מקהלת מיהו יהודי בזמנו".

גם הרב י"מ אברמוביץ יו"ר הוועה"פ העולמי של אגו"י, מביע תמיהות בכתבתו הנזכרת לעיל: "בכל הגליונות של כפר חב"ד, המלאים דברי השמצה נגד אגו"י וחברי הכנסת, מתבססים על הטענה, כי נציגי אגו"י בכנסת לא הצליחו להעביר את התיקון לחוק 'מיהו יהודי'... היום אפשר כבר לספר כי כאשר ניהלתי עשרות שיחות עם חברים במערך, אנשי מפא"י מפ"ם, והתחננתי בפניהם כי יסכימו להצביע בעד תיקון חוק 'מיהו יהודי', הרשיתי לעצמי לשאול אחדים מהם שידעתי עליהם שהם נוסעים ב"ט כסלו לכפר חב"ד: 'היתכן? אתם שחסידי חב"ד מקרבים אתכם באהבת ישראל שכזו, היתכן שלא תעשו שעכ"פ אחדים מכם יעזרו להעביר את החוק'. אבל לאחר כל זה הריני לקבוע, כי בכל הגליונות של כפר חב"ד, לא מצאתי אף מלה אחת, מלה של קטרוג נגד

קמ) "המודיע" כ"ה טבת תשמ"ג.

קמא) "כפר חב"ד" גליון 82, כ"ח טבת תשמ"ג.

המערך, מפא"י ומפ"ם, אשר סירבו בכל התוקף לעזור ולהעביר את החוק. כל הקטרוגים מופיעים שם אך ורק נגד 'אגודת ישראל' שעשתה הכל, אך לצערנו לא הצליחה בזה" קמב.

למחבר החסמה

התשובה לתמיהות אלו ועוד רבות אחרות, נמצאת בכתבתם של שני אישים דגולים אלו מראשי אגודת ישראל. כה דברי הרי"מ לוין: "אין זו הפעם הראשונה שמאחורי ה'דאגה' ל'שלימות העם', עוסקים אותם חוגים בהסתה בלתי מרוסנת נגד אגו"י. אם עד כה ניסתה אגו"י להבליג כדי למנוע מחלוקת בין חרדים, נוצל הדבר להגברת ההסתה בנימוק של 'שתיקה כהודאה' כביכול, הרי להבא לא תעבור בשתיקה, ותסיר את המסוה מעל פניהם של אלו שמאחורי דאגה כביכול ל'שלימות העם' עוסקים בשנאת אגודת ישראל".

גם מדברי הרב י"מ אברמוביץ עולה אותה תשובה: "אני יודע שאנשי חב"ד אינם חברים באגודת ישראל, אבל איזו תועלת תצמח להם אם יצליחו ח"ו להרוס את אגו"י? מי יגן על כל קדשי ישראל, האם אנשי המערך עם הליברלים?".

ואכן, היה זה תכנון מושלם ליצירת הפילוג ב"אגודת ישראל". כאשר מלחמתם זו כוונה בעיקר נגד חברים במועצת גדולי התורה, אשר טענו כי אין מאבק זה עומד בראש סולם העדיפויות, וודאי שלא בצורת מאבק של פומביות ופרסומת רעשנית. בכסלו תשמ"ג התקיימה אסיפה בביתו של אחד מאדריכלי האידיאולוגיה של "אחדות מתוך פירוד", אשר בה השתתפו עסקני חב"ד ואותם עסקנים מאגו"י, ובאסיפה זו הוחלט לקיים עצרת למען תיקון חוק "מיהו יהודי". עצרת זו שהתקיימה בבנייני האומה בכ"ד טבת תשמ"ג, היתה ללא ספק יסוד לפילוג באגו"י, וזאת משום שהיתה זו הפעם הראשונה שנערכה עצרת בנושא ציבורי כללי, בהשתתפות של חלק אחד בלבד מתוך מרכיבי מועצת גדולי התורה, כאשר חלק נכבד מחברי מועצה"ת סובר שאין להשתמש בצורה זו במאבק זה, מה גם שעצם השותפות עם חב"ד אסורה לדעתם קמב.

קמב) "המודיע" י"ד תשרי תשמ"ג.

קמג) בראיון שניתן ל"דגלנו" גליון של"ח, ע"י עורך "המודיע" ר' ישראל שפיגל נ"י הוא אומר: "די להזכיר שכבר לפני יותר משש שנים, התקיים באותו מקום הכנס המפורסם לנושא 'מיהו יהודי', שיוזמיו ומארגניו היו לא במקרה בדיוק אותם אנשים ששיתפו פעולה לאורך כל הדרך כדי להכשיר את הקרקע לפילוג הטראגי. אני זוכר כמו היום, כמה התחננתי בפני חברים טובים שלי ב'המודיע' לעשות הכל כדי למנוע זאת, מפני שזה עלול להיות הנחת היסוד לפילוג ביהדות החרדית. כי זו פעם ראשונה שעורכים עצרת בנושא ציבורי כללי בהשתתפות של חלק אחד בלבד ביהדות החרדית, וזה עלול להיות תקדים מסוכן ביותר. אני זוכר גם שאחד מחברי אמר לי: שותפותם של יוזמים אלה נודעה לראשי חסידות גור רק באיחור ובדיעבד, ואילו ידעו על כך מראש, היו מושכים ידיהם מכינוס זה. אבל לאחר שכבר הוכרז

סוף מעשה הוכיח על מחשבה תחילה – לאחר הבחירות לכנסת תשמ"ט, התגלתה כוונתם לעין כל. בעת המו"מ להקמת ממשלה, נראתה חב"ד כגורם דומיננטי בקבלת ההכרעות וההחלטות של אגו"י. יו"ר "הועד למען שלימות העם", התראיין בכל כלי התקשורת, והודיע כי חב"ד תפעל בכל כוחה, שמועצה"ת של אגו"י תתמוך בהקמת קואליציה אך ורק עם מי שיבטיח את תיקון חוק השבות. ואמנם, החלטת מועצה"ת של אגו"י היתה להמליץ לפני נשיא המדינה להטיל את תפקיד הרכבת הממשלה על יצחק שמיר, וכל זאת לאחר שהוא שיגר מכתב בו הוא מתחייב לתקן את חוק "מיהו יהודי". מאוחר יותר התגלו קשיים במו"מ עם הליכוד, ומועצה"ת החליטה על נסיון להקים קואליציה עם המערך, ואז שוב התערבה חב"ד והשיגה הבטחות משרי הליכוד על תמיכה בתיקון חוק השבות, ושוב חזרה מועצה"ת והחליטה על ניהול מו"מ עם הליכוד¹²³⁴⁵⁶⁷ קמ"י. גם חברי הכנסת של אגו"י, הצהירו במשך כל מהלך המו"מ כי חוק "מיהו יהודי" הוא בגדר "יהרג ואל יעבור" קמ"ה.

ברבים על קיום הכנס והנושא הוא חשוב ממדרגה ראשונה, כבר לא שייך לבטלו. וכהוכחה לכנותם המלאה, ציינו, כי האנשים החתרנים באמת סולקו מכל הופעה ודיבור בכנס. אלא שבדיעבד הושגה המטרה האחרת, אותם חתרנים לא נזקקו אז לבמה ולרמקול, אלא לעצם האירוע והם חגגו אותו בקולות וברקים. והלא העובדה היא גם, שלגבי 'מיהו יהודי' זה לא תרם שום דבר, ואילו למטרת הפילוג שלהם – אין להעריך את גודל התרומה שזה הביא להם. אוסיף ואציין רק, כי לפני כשנתיים אמרה לי אישיות בכירה ביותר ב'סיעה המרכזית' בגלוי לב נדיר: כנס 'מיהו יהודי' היה כנס הפילוג של אגודת ישראל!

ואכן, כל הדיונים לאחר העצרת, לא היו בתוצאות העצרת – מה השתנה וכו', כי אם מי השתתף ומי לא. כאשר כשבועיים לאחר מכן ב'ו' שבט תשמ"ג נכתבו בבטאון "כפר חב"ד", דברי חירוף וגידוף מן החמורים ביותר נגד גדולי ישראל. בעוד שאלה אשר השתתפו בכנס – כונו: "אשר לא כרעו לבעל", נכתבו על אלה שלא השתתפו הדברים המחפירים דלהלן: "יזכרו לגנאי כל הפחדנים ומוגי הלב, שחששו שמא יפגע כבודם ונכנעו ללחצים. טיבם ואופיים כחלושי רוח, בעלי אופי של עבדות, ומונהגים, פוסל אותם לגמרי מכל וכל מלהיות מנהיגים ומורי דרך ביהדות התורה. אם 'לא תגורו מפני איש', אינו מחייב אותם, והם כובשים פניהם בקרקע [כמעשה דר"ש בן שטח], או שנשמטים אחד אחד [כמעשה הזקנים במצרים] – אינם ראויים שישמעו דבריהם. דומה, כי ההשגחה סיננה את הבאים – שיבואו לעצרת רק טהורים וכנים!!"

קמד) וכך מסכמים את מהלך המו"מ, חכ"י אגו"י במסגרת שיחה עם כתבי "המודיע" בגליון ח' טבת תשמ"ט: "בכל מהלך המו"מ הקואליציוני הצבנו דרישות והעלנו נושאים שאנו רואים בהם ענין כלל ישראלי מובהק, בראש ובראשונה – תיקון חוק השבות... בהכוונתה של מועצה"ת שחזרה בימים אלו והורתה לנו, העלתה אגו"י חד משמעית את הדרישה לתיקון חוק השבות כתנאי להצטרפותה לממשלה. אגו"י העלתה את הענין בכל אחד ממגעים, עם מי שרק נועדה בענין זה..." חברי הכנסת מדגישים, שהם אכן חשו שאנשי שיחם הן בליכוד והן במערך הבחינו במיוחדות הזו ואפילו העריכו אותה... "חתמנו על הסכם עם המערך ברוח הדברים הללו, דרשנו את אותן דרישות בסיסיות: תיקון חוק השבות. התבטאויות של שרי המערך למחרת חתימת ההסכם בגנותו ונגד תיקון חוק השבות, היו בין הגורמים המרכזיים שהביאו את מועצה"ת שלא לתת תוקף להסכם שחתמנו בר"ת עם המערך, והם העדיפו שוב את ההליכה עם הליכוד... השרים אריאל שרון ויצחק מודעי שהופיעו בפני מועצה"ת חזרו וביססו את הבטחתם בנושא תיקון חוק השבות..."

קמ"ה) להלן מספר התבטאויות בנושא זה של החכ"ם: "בלי תיקון חוק 'מיהו יהודי', אגודת ישראל לא תשב בשום קואליציה, לא עם המערך ולא עם הליכוד, ואף לא בממשלת ליכוד לאומית – הבהיר אתמול ח"כ הרב מנחם פרוש. רק דבר עקרוני זה של תיקון החוק הוא לנגד עיניה של אגו"י, ושום דבר

בהחלטת מועצה"ת של אגו"י, היה סעיף מפורש האוסר על חברי הכנסת של אגו"י להצטרף לכל קואליציה שהיא, ללא הבטחה מפורשת לתיקון מידי של "חוק השבות", וניתנה לכך אורכה של ששה שבועות, שלאחריהם אם לא יתוקן החוק יהיה על אגו"י לפרוש מן הקואליציה^{קמז}. ואכן, על יסוד החלטת מועצה"ת זו הצטרפה אגו"י לקואליציה^{קמז}.

וכאן הוכיח סופו על תחילתו – חודשים רבים עברו מאז הקמת הממשלה, חוק "מיהו יהודי" לא תוקן, ואגו"י לא פרשה מהקואליציה^{קמח}. ועוד זאת, מיום י"ד טבת תשמ"ט יום הצטרפות אגו"י לקואליציה – ירד לחלוטין נושא "מיהו יהודי" מעל דפי עתון "המודיע", ואף ביטאון חב"ד חדל להזכיר נושא זה, וזאת לאחר ששינו

אחר לא מונע הצטרפות לקואליציה, "המודיע" י"ד כסלו]. "ח"כ אברהם ורדיגר אמר, כי עלינו להכריז שוב ושוב כי אין אנו נושאים עינינו לתיקים גרידא, חרף חשיבותם, אלא לנושאים ערכיים, ובראשם תיקון חוק 'מיהו יהודי', שבלעדיו איננו בקואליציה, [י"ד טבת]. "ח"כ הרב שמואל הלפרט: אנו הצהרנו ומצהירים שלא נצטרף לממשלה כזו או אחרת, אם לא יתוקן אחת ולתמיד חוק השבות", [י"א כסלו]. "הגרמ"ז פלדמן ראש רשימת אגו"י אמר, שבעוד השותפים הקואליציוניים עוסקים במו"מ על כיסאות ומשרות, אנו מצידנו הבהרנו והצהרנו שלא נוותר על תיקון חוק מיהו יהודי, וזה תנאי עקרוני ויסודי שלנו כהוראת מועצה"ת", [י"א כסלו].

קמו "המודיע" ח' טבת תשמ"ט.

קמז "המודיע" ט"ו טבת תשמ"ט.

קמח יצויין כי גם בחודש תשרי תש"נ, כאשר התפטר סגן השר הרב פלדמן מתפקידו. הרי שבמכתבו לרה"מ בדבר הסיבות שהניעו להתפטר, הוזכרה בעית מיהו יהודי רק ברמז, "המודיע" מיום ד' ה' תשרי תש"נ]. וכאשר פרשה אגו"י מהקואליציה בחודש חשון תש"נ, וב"המודיע" מיום ה' י"א חשון תש"נ, נכתבו הסיבות לפרישה, לא הוזכרה כלל בעית "מיהו יהודי". אם כי נאמר, שהפרישה היא רק זמנית בנתיים לחודשים בלבד.

למען האמת ההסטורית, יש לציין כי גם עצם כניסתה של אגו"י לקואליציה, הכתה את הציבור בתדהמה גדולה. שהרי כל ההסכם היה לממשלה צרה בראשות הליכוד, אולם כאשר הודיע יצחק שמיר על הקמת ממשלה רחבה, מובן היה לכל כי התיקון לחוק "מיהו יהודי" ימנע, מה גם ששמיר אמר זאת גלויות. במצב זה ברור היה מעל לכל ספק, שאגו"י לא תתמוך בממשלה כזו. אולם, בתוך נאומו של שמיר בהצגת ממשלתו ביום י"ד טבת תשמ"ט, קיבל פתק בו היה כתוב כי אגו"י אכן מצטרפת לקואליציה. דבר זה הכה בתדהמה – כאמור – את הציבור החרדי, ועורר גיחוך רב בציבור החילוני. וכך ראתה את הדברים העתונות הכללית: "לפתע מפסיק שמיר את נאומו, ובקול דרמטי מבשר: זה עתה נודע לי ש... היו שחשבו שפרצה מלחמה או שמישהו מת, אך שמיר ממשיך: זה עתה נודע לי שאגו"י מצטרפת לקואליציה... בספסלים פורצים בצחוק אדיר – שיבתה של אגו"י לקואליציה היתה צפויה, השאלה היתה כמה זמן יקח הדבר". [על המשמר, ט"ו טבת תשמ"ט].

ואמנם, הליכוד ידע על כך כבר קודם לכן: "אמש טענו באגודה, כי ראוי להכנס לקואליציה 'על תנאי', כלומר לתקופה מוגבלת שבמהלכה יחוקקו החוקים הדתיים ובראשם 'מיהו יהודי'. ואולם הליכוד כבר הבהיר אמש למפד"ל, כי נסתם הגולל על הסיכוי לתיקון חוק מיהו יהודי... בדיון הפכה אגו"י ללעג בפי אחד מדוברי הליכוד, היה זה כאשר המפד"ל שאלה כיצד תצטרף אגו"י לממשלה ללא 'מיהו יהודי', ונציג בכיר של הליכוד לעג, היא לא תצטרף – היא תזחל...". [מעריב י"ד טבת תשמ"ט].

בדרך אגב יצויין כי מספר ימים לאחר מכן דיווח "המודיע" על אישורו של ח"כ הרב משה זאב פלדמן כסגן שר העבודה והרוחה" [י"ח טבת]. ובמאמר מערכת באותו יום תחת הכותרת "מכתר תורה לכתר מלכות", נאמר: "הרב פלדמן זכה לכתר מלכות". וכאן המקום להזכיר את דעתו של נושא כתר המלכות על נטילת תפקיד שכזה, בראיון לכפר חב"ד א' חשון: "לאגו"י יש החלטה חדה וברורה מאוד –

השכם והערב כי ללא תיקון החוק, הרי כל הישג שהוא – ולו החשוב ביותר – הוא כאין וכאפס לעומת חילול ה' המתהווה מאי תיקון החוק^{קמט}.

הנה כי כן, המאבק שהתנהל שנים למען תיקון "חוק השבות", לא היה אלא גל עכור שעליו עלו אותם שותפים כדי להלחם בחברים מ"מועצת גדולי התורה", ולפלג את "אגודת ישראל". ואכן, הצליחו בכך מעל ומעבר למשוער.

לא להיות שותפים בממשלה בשום צורה שהיא, לא נקבל אחריות קולקטיבית לכל המעשים החמורים שנעשים במדינה. זה כולל הכל – סגנים, מנכ"לים, וכל כיו"ב. אחד הנושאים והתנאים שהלטנו עליהם הוא, שאסור לנו לקבל תפקיד של ראשות ועדה בכנסת, איזו שתהיה... כל כסא מרופד מהוה נסיון, כשיש ניגוד אינטרסים בין כבוד שמים לכבוד הכסא – אני מעדיף לכתחילה למנוע את התהליך הזה, זה הכי בריא..."

קמט אילו היינו רוצים לצטט את כל התבטאויות חב"ד בנושא מיהו יהודי במשך תשע עשרה שנות מאבק חריף, הרי שנצטרך לשם כך אנציקלופדיה של עשרות כרכים. אולם יש בנותן ענין לצטט מספר קטעים שנכתבו בשנים תשמ"ב-תשד"מ, כאשר נדמה כי הדברים נאמרים בשנת תשמ"ט לאור המתרחש בענין החוק ובאגו". ואלו דבריהם: "אין זה סוד כי בתקופה האחרונה, שוררת מועקה כבידה בקרב רבים וטובים בציבור האגודאי. אגו"י הואשמה לאחרונה בכלי התקשורת יותר ויותר ברדיפת בצע... ההצהרה החד משמעית בדבר התנאי והמועד האולטימטיבי שהציגה אגו"י לביטול גזירת 'מיהו יהודי', כמו הסירו בבת אחת את המועקה שבלב, את הרגשת אי הנוחות. הידיעה הברורה שנשמעה הפעם מפי המקור המוסמך ביותר, כי אגו"י עומדת בעוד מספר שבועות לרשום את אחד הפרקים המזהירים ביותר בהשגים הדתיים, לא רק שחיממה את הלב, אלא חידשה את האמון בנציגי התנועה... והנה נשמעות מילים מחוצפות: איננו עומדים עם סטופר ביד. זה שח"כ אינו עומד עם סטופר ביד אינו צריך להפתיע איש, הוא כרגיל מעדיף לעמוד עם ארנק ביד, הצורך הדחוף הוא להסיר את הטמטום ואת הצביעות שמנסים להלעיט בהם את הציבור החרדי, אם בטוחים היינו שהפעם – לאור ההחלטה החד משמעית של מועצת גדולי התורה, בדבר ההכרח הדחוף לתקן תוך מספר שבועות את חוק מיהו יהודי, לא יעז איש בתוך האגודה לנסות ולשים רגליים, הרי נזכנו לראות שהיינו תמימים מדי", [כפר חב"ד" י"ט כסלו תשמ"ב].

ולציטוט נוסף הנוגע לענינו: "אם אמנם היהדות הנאמנה ביטאה את תחושת הדחיפות לביטול הגזירה, הרי הפוליטיקאים נציגי הציבור שאמורים להיות מבצעי ההחלטות, נהגו בסחבת ממושכת, ועשו הכל כדי לשמור על השקט הפוליטי, לבל יבולע חלילה להקצבות הקדושות ולשלימות הכסאות. הסיסמא – תוך כמה חודשים הענין יסתדר – הפכה להיות פזמון חוזר שנשמע שוב ושוב כתקליט שחוק. כל אימת שגדולי הדור תבעו לזרז את התהליכים, טענו הפוליטיקאים לא כדאי למהר", [כפר חב"ד" ער"ה תשד"מ].

ונצטט עוד ציטוט אחד מיוחד. תחת הכותרת "על ארבע" מופיע הטקסט הבא: "שנות ישיבה על סיר הבשר ה'יהודי' הטביעו רישומן העמוק על החכ"ם של אגו"י, מבלי יכולת להפרד ממנו, ואפילו כאשר על ידי כך הם מושמים ללעג ולקלס לעיני כל עם ועדה. רק כך אפשר להסביר את ריצתם על ארבע אל יצחק שמיר, בבקשה שיספחם אל שולחנו ואל קערותיו. תוך כדי הריצה, ויתרו על הכל – מלבד הכסאות ותקציבים כמובן – ובכלל זה ביטול הגזירה הנוראה ההופכת גויים ליהודים, מביאה התבוללות, וגורמת נישואי תערובת ר"ל. כל זה בניגוד להחלטות מועצתה, ותוך כדי סטירת לחי לכל גדולי ישראל". [כפר חב"ד ח' תשרי תשד"מ].

כאמור, דברים אלו נכתבו בשנים תשמ"ב-תשד"מ. ואילו בשנת תשמ"ט כשדברים אלו היו כה אקטואליים, החלה שתיקה רועמת. וכך כתב סופר "הצופה": "מדובר כאן באחת השערוריות החמורות ביותר, של רמיה והונאה חסרת תקדים. אין ילד במדינת ישראל שאינו יודע ש'אגודת ישראל' היתה מגיעה לכנסת עם חבר כנסת אחד וחצי, אם חב"ד לא היתה מפעילה את נציגיה ברחבי הארץ, כדי לגייס למענה קולות. והנה, עתה, מפלגה זו ללא כל בושא מתנערת מעשרות אלפי קולות, ואינה טורחת אפילו לשלם מס שפתיים לחב"ד בענין 'מיהו יהודי'. [הצופה, ח' אב תשמ"ט]. ואמנם, שבועיים לאחר מכן בכ"ד מנ"א כתב "הצופה": "הסוד הידוע לכל הוא, שה'ועד למען שלימות העם', הוא שהכריז על דממת אלחוט".

הקמת ש"ס

הוזכר כבר כי הדחיפה לשותפות עם החוג אשר לחם מאז באגו"י, היתה כדי לזכות במשאבים כולם. ואכן הצליחו הם בכך, ונוצר מצב מוזר לפיו כל התפקידים הבכירים בתנועה רוכזו בידי חוג אחד, בעוד שלרוב מרכיביה של אגו"י – כבני התורה, בני עדות המזרח, ועדות חסידיות שונות – לא נותר אלא להיות מונהגים לפי צרכיהם של אנשי חוג אחד ויחיד. הרב שלמה לורנץ נ"י – מחשובי נציגיה של אגו"י בכל הזמנים, ציר נאמן של גדולי התורה – ביטא דבר זה בקצרה במכתבו מיום י' אדר תשמ"ז אל הרב י"מ אברמוביץ. והרי קטע ממכתבו במה שנוגע לענין הנ"ל: "אגו"י היא האחת והיחידה בין כל המפלגות, שכל התפקידים של יושבי ראש מרוכזים בידי חוג אחד ויחיד בלבד. וזה דבר שאין לו אח ורע באף מפלגה, לא דתית ולא חילונית. יו"ר הנהלת המרכז הארצי, יו"ר הועה"פ העולמי, יו"ר המודיע, מזכ"ל התנועה, יו"ר תורה ויהדות לעם, ראש הרשימה בכנסת, ראש עיריית בני-ברק, הכל מכל כל בידי אותו חוג – אין יו"ר אחד לרפואה בידי אדם מחוג אחר!".

¹²³⁴⁵⁶⁷ [החלקים]

אחת הקבוצות שהרגישה אכן בקיפוח, הם בני עדות המזרח אשר הינם ללא ספק חלק בלתי נפרד, נכבד וחשוב באגו"י לפי מצעה – במשך כל השנים קופחו בני עדות מפוארות אלו ע"י אגו"י, ע"י אי נתינת יצוג הולם במוסדות התנועה ובכנסת – דבר שהוא מחויב המציאות, בהתחשב בכך כי הם היו כמחצית מתומכי אגו"י בכל מערכות הבחירות שידעה. סיכום מפורש על רוטציה ביצוג בכנסת, בין הנציג הרביעי באגו"י לבין נציג עדות המזרח – שגם הוא כשלעצמו היה פחות ממינימום ביחס למה שבאמת היה מגיע, כפי שהוכח אח"כ כשיצאו לבחירות לבד – לא קויים.

בעקבות קיפוח זה, הוקמה – לקראת הבחירות לכנסת בשנת תשמ"ד – תנועת ש"ס ע"י מרן הגרא"מ שך שליט"א, והראשון לציון הגר"ע יוסף שליט"א. ואכן ציבור בני עדות המזרח כשאליו מצטרפים המוני בני התורה, תמך בתנועה החדשה מתוך תקווה לרעננות בעשייה הציבורית, ובציות מלא לגדולי התורה.

תנועת ש"ס הצליחה מעבר למשוער, ושלחה ארבעה נציגים מטעמה לכנסת, בעוד שאגו"י ירדה למחצית מכוחה – דבר שהוכיח כי הציבור זקוק לנציגות אמיתית. ואכן תנועת ש"ס – על אף היותה תנועה צעירה – הוכיחה את עצמה, ופעלה רבות למען הציבור כולו.

גם לאחר שאגו"י – כמפלגה – קיבלה מכה מוחצת ע"י הציבור החרדי, כאשר ירדה למחצית מכוחה בכנסת, עדיין נמשכו בה העיוותים כמאמר החכם

בנה דיסקונט לישראל

תאריך _____

סמך

אל
ואוצר החכמה
יילדז העל מנהל מנהל

☐ לידעה ☐ לגישור ☐ לטיפול / דחוף

הנדון: הכרזת שטח מנהל
 הרב יצחק אלפסי יו"ר אגודת ישראל בבית שאן, אמר בראיון לעיתונות: "לפני הבחירות ישבתי עם ח"כ של אגודת ישראל, והוא הבטיח לי הרים וגבעות, עם הבטחות אלו הגעתי לציבור בבית שאן, אך הן נשארו בגדר הבטחות. במצב של היום אני חושב שאגודת ישראל תפסיד את כל הציבור הספרדי".
 תשס"ח, גליון 371.
 גם הרב שלום איפרגן יו"ר אגודת ישראל בדימונה ונציגה במועצת העיר, קובל על יחס המפלגה לעם שבשדות ולאילו שלא שייכים לאחת הסיעות, ומוסיף: "רק 15 אחוז מהתקציב מגיע לערי השדה, 85 אחוז מגיע לערים הגדולות ול"סיעות" בהתאם לכספי היחודיים". בהמשך מספר הוא איך שבמשך ארבע שנים הוא רץ אחרי אחד מחכמי אגודת ישראל שהבטיח לו ולתושבי העיר הבטחות שונות בערב הבחירות, אך מאז לא ראו אותו בעיר. [המחנה החרדי" כ' אדר תשס"ח, גליון 371].

צילום המסמך המעיד על הסכם הרוטציה באגודת ישראל לנציגי עדות המזרח, שהופקד בבנק דיסקונט בירושלים.

מכל אדם: "אם תכתוש את האויל במכתש וכו' לא תסור מעליו איולתו" [משלי כז]. המצב שנוצר באגודת ישראל בו עזבו - נעזבו, המוני בני עדות המזרח, היה צריך להביא להרהורי חרטה ולשינוי גישה, אצל אלו שגרמו למצב זה. אך איולתם לא סרה מהם, ועדיין נמשכה ההתעלמות מבני עדות המזרח, כאשר גם אלו מבני עדות המזרח שעדיין שמרו אמונים למפלגה, התמרמרו על התעלמות מוחלטת מהם^{קנ}.

קנ) הרב יצחק אלפסי יו"ר אגודת ישראל בבית שאן, אמר בראיון לעיתונות: "לפני הבחירות ישבתי עם ח"כ של אגודת ישראל, והוא הבטיח לי הרים וגבעות, עם הבטחות אלו הגעתי לציבור בבית שאן, אך הן נשארו בגדר הבטחות. במצב של היום אני חושב שאגודת ישראל תפסיד את כל הציבור הספרדי". [המחנה החרדי" כ' אדר תשס"ח, גליון 371].

גם הרב שלום איפרגן יו"ר אגודת ישראל בדימונה ונציגה במועצת העיר, קובל על יחס המפלגה לעם שבשדות ולאילו שלא שייכים לאחת הסיעות, ומוסיף: "רק 15 אחוז מהתקציב מגיע לערי השדה, 85 אחוז מגיע לערים הגדולות ול"סיעות" בהתאם לכספי היחודיים". בהמשך מספר הוא איך שבמשך ארבע שנים הוא רץ אחרי אחד מחכמי אגודת ישראל שהבטיח לו ולתושבי העיר הבטחות שונות בערב הבחירות, אך מאז לא ראו אותו בעיר. [המחנה החרדי" כ' אדר תשס"ח, גליון 371].

בטאון "אגודת ישראל" העולמית

הרצון לשלוט בכל מוסדות התנועה הביא את העסקנים ללחום למען שליטה באחד הכלים החשובים ביותר של התנועה – עתון "המודיע". ואכן הצליחו בכך – "המודיע" כ"בטאון אגודת ישראל העולמית" השייך לכל רובדי התנועה, הפך להיות כלי ביטוי רק לחלק אחד מתוך אגו"י – פעולות שלא השתייכו ישירות לחלקים השולטים בעתון, לא זכו לסיקור קנא.

זאת ועוד, אף הגדישו את הסאה ופגעו בנשמת אפה של האומה כולה, פגעו וזלזלו בגדולי התורה ע"י עתון "המודיע".

"הפגיעות בגדולי התורה, חזרו ונשנו מספר פעמים. הבולט שבהם הוא בענין האיסור שהוטל על "בנק לאומי", עקב השערוריה הנוראה של הריסת קברים בגני חמת בטבריה. בחודש טבת תשמ"ה פורסם ב"המודיע" איסורם של גדולי הדור על "בנק לאומי", ביניהם חתומים הגר"י קניבסקי זצוק"ל בעל "קהלות יעקב", ויבדלחט"א הגרא"מ שך שליט"א.

בתאריך י"ג אדר באותה שנה הופיעה ב"המודיע" הודעה, כי האיסור שהוטל על "בנק לאומי" הוסר, עקב הסדר שנעשה עמו בענין הקברים. באותו יום בו התפרסם הדבר, התראיין הרב מנחם פרוש בעתון "הארץ", ושם אמר כי ידוע לו על מספר חותמים שלא הסכימו להסרת החרם. ואכן ידיעה זו פורסמה, בניגוד

קנא) דוגמאות רבות לכך, הבולטת בהם היא פרשת הרבנות בב"ב. לאחר פטירתו של הגר"י לנדא זצ"ל רב העיר בני ברק במשך יובל שנים – אשר היה משרידי הרבנים בדור הקודם, וידוע בתקיפותו הרבה בכל עניני הרבנות, ככשרות, עירובין, מקואות וכדו' – נוצר חלל ריק בכל מה שנוגע לסדרי הרבנות בעיר, מה גם שמדובר בעיר גדולה לאלוקים אשר בה מצויים גדולי תורה רבים, והמוני תלמידי חכמים ובני תורה. בעקבות זאת פנו גדולי התורה בעיר לפוסקים ידועי שם מתושבי העיר, למען יאותו ליטול על עצמם את המשרה הרמה וכבדת האחריות. אותם רבנים לא הסכימו לקבל על עצמם את התפקיד, עקב חששם להיות מעורבים בעל כורחם בדבר השנוי במחלוקת פוליטית. בשעת הלווייתו של הגר"י לנדא זצ"ל, הוכרז – ע"י ראש עיריית ב"ב דאז – על בנו הרב משה לנדא שליט"א כממלא מקום אביו ברבנות. הדבר היה בניגוד לדעתם של גדולי התורה בעיר, מאחר וכאמור עיר גדולה וחשובה כבני ברק זקוקה לאשיות גדולה משכמה ומעלה – מעבר לרבנות רגילה – המקובלת על כלל רובדי הציבור. במשך הזמן התברר שאכן חששם של גדולי התורה היה מוצדק – כאשר בחורף תשמ"ט נחנך "מקוה טהרה" בעיר בני-ברק ע"פ פסיקת "שו"ע הרב", ודלא כנהוג בעיר עוד מימות מרן החזו"א, ואף הגר"י לנדא נזהר מלעשות כן. [ראה דברים בענין זה מראש ישיבת פוניבז' הגרא"מ שך שליט"א, במדור "דבר מרביצי התורה"].

מאחר וציבור גדול וחשוב מתושבי העיר, נותר ללא סידורי רבנות מתאימים, נוצר צורך דחוף למצוא אלטרנטיבה מתאימה. עקב זאת הקימו גדולי התורה שבעיר, את אגודת "שארית ישראל" בראשות הגאון רבי חיים שאול קרליץ שליט"א – מגדולי התורה הנודעים בב"ב, אשר עוד בימי חייו של דודו מרן החזו"א זצ"ל שימש כמו"ץ ד"זכרון מאיר" בב"ב – כדי ליצור מסגרת קהילתית מתאימה לאותו ציבור גדול וחשוב. וזאת ללא כל התימרות כי הדבר מהווה פיתרון לכלל תושבי העיר.

הציבור הגדול בראשות רבותיו, אשר משתמש בשרותיה של אגודת "שארית ישראל" – לא זכה שפעולותיה של האגודה יזכו לסיקור, ואפילו מודעות בתשלום מלא לא פורסמו בעתון. וזאת מפני שהשולטים במערכת "המודיע", רואים בכל מסגרת אירגונית אחרת עירעור בסמכותם.